

Politik Bilim

Biyo-ekonominin bilgi tabanı (3)

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>

Biyoteknoloji ve yaşam bilimlerindeki gelişmelerin toplumlarda tedirginlik yarattığını ve kuşkuyla karşılandığını söylemiştim. Tedirginlik ya da kuşkunun nedeni, bu gelişmelere dayanan, örneğin tarım teknolojileriyle ilgili uygulamaları, toplumların, insan sağlığı ve çevre açısından risk taşıyan uygulamalar olarak algılamalarıdır. Diyebilirsiniz ki, bu araştırmaların ürünü olan teknolojiler gerçekten risk doğuruyorsa bu teknolojiler kullanılmasın; bu araştırmalar da durdurulsun. Avrupa için bu mümkün mü? Değilse, bu risk meselesi nasıl çözülecek? Avrupa Komisyonu'nca yaptırılan "Tarımsal Gıda Sanayileri ile Kırsal Ekonomilerin Rekabet Gücü ve Sürdürülebilirliğinde Bilginin Anahtar Rolü" konulu bir öngörü çalışmasının sonuç raporunda (2005) bu soruların yanıtları var. Rapor'da diyor ki:

"Avrupa Birliği'nin, kendi gıda sanayiinin uzun dönemdeki rekabet üstünlüğü için, biyoteknolojiye ve yaşam bilimlerindeki diğer ilerlemelere dayalı teknolojilere yatırım yapması yaşamsal önemdedir. Özellikle ABD, Avustralya, Yeni Zelanda, Brezilya, Hindistan ve Çin'de, bu teknolojilerin geliştirilmesi amacıyla yapılan yatırımların büyüklüğü, uluslararası rekabeti Avrupa'nın baş meselesi hâline getirmiştir."

Raporda, daha sonra şu uyarının altı önemle çiziliyor: "Avrupa biyoteknoloji araştırmalarına yeterince yatırım yapmazsa, Avrupa gıda sanayii, ABD, Avustralya, Yeni Zelanda, Brezilya, Hindistan ve Çin'le rekabet edememek bir yana, ihtiyacı olan ama **câhili olduğu bir teknolojiyi ithâl etmek durumunda kalacaktır."**

Kısacası, Avrupa, biyoteknoloji araştırmalarından vazgeçebilmek durumunda değil. Vazgeçmek bir yana, söz konusu teknolojik araştırmalara yeterince yatırım yapmazsa, Avrupa gıda sanayiinin rekabet gücü kalmayacak ve bir gün gelecek, neyi ithâl ettiğinin bile farkında olmayacak! O hâlde, Avrupa, bu risk meselesine çâre bulmak zorunda. Rapor'da öngörülen yol şu:

*"Kamuoyunun biyoteknoloji ile ilgili risk algılamaları konusunda uğraşılması gereken güncel mesele riskler değil, biyoteknoloji ve diğer, hızlı değişen teknolojilere eşlik eden belirsizliklerdir. **Bu belirsizliklerin giderilmesinde finansmanı kamu kaynaklarından karşılanan araştırmalardan elde edilen bilgiler anahtar görevi görür.** Bu görev, üniversitelerin ve devletin araştırma enstitülerinin biyoteknolojide oynayabileceği merkezî rolü çok açık bir biçimde gözler önüne sermektedir. Üniversiteler ve devletin araştırma enstitülerince üstlenilen stratejik araştırma programları için gerekli finansmanın kamu tarafından sağlanması belirsizliklerle uğraşmanın en etkin yoludur. Söz konusu rolün gerekleri özel şirketler ya da bu tür şirketlerin finansmanına dayanan araştırmalarla sağlanamaz."*

Bu önemli öngörünün satır aralarını dikkatle okursak şu söyleniyor: Biyoteknoloji araştırmaları sâdece şirketler tarafından yürütülürse, bu araştırmaların ana motifi kâr maksimizasyonu olacağı için, bu şirketler bilimsel belirsizlikleri gidermeye yeterince kaynak ayır[a]mazlar. Bu nedenle, sonuçta ortaya konan yeni bazı teknolojiler ya da ürünler belli riskler taşıyabilir. Ama, Avrupa'nın üniversiteleri ve kamu araştırma kurumları, toplum yararını gözeterek, bu stratejik araştırma boşluğunu doldurur ve belirsizlikleri gidererek, bu konuda toplumu da aydınlatırlarsa sorun çözümlür.

"Biyo-ekonomi" konusunu ele aldığım ilk yazımda demiştim ki: AB'nin Avrupa tarımının geleceği ile ilgili öngörülerini ve belirlediği stratejik hedefler, uymayı taahhüt ettiğimiz müktesebâtının ayrılmaz parçaları olmasına rağmen, nedense, uyum meselesinin bu yönü üzerinde hep daha az duruyoruz. Size, AB'nin, biyo-ekonomi kavramı çerçevesinde; ama, temelde tarımla ilgili olan gelecek öngörülerinden bir kesit sundum. Uyum ya da AB'ye girdik-girmedik meselesi bir yana, bu öngörülerden kendimiz için çıkarabileceğimiz ders hiç mi yok? Galiba var; ona da gelecek hafta değinip, konuyu noktalayalım.

CBT, 22 Aralık 2006